

УДК 159.9

Миколенко Є.С.¹, Семенцова О.М.², Серeda О.П.³

¹ студ. гр. УФКС-316 НУ «Запорізька політехніка»

² старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

³ старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЛІНГВОДИДАКТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТА КОРЕКЦІЇ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ II-III РІВНІВ

Базовий компонент дошкільної освіти визначає важливість сформованості у дітей комунікативної компетенції [1]. Соціалізація дитини відбувається за допомогою мовленнєвого розвитку і є головним інструментом, за допомогою якого вона встановлює контакт із довкіллям. Наразі, поширення комп'ютеризації, телебачення та інших технічних засобів, що стали доступними й дітям дошкільного віку як у сім'ї, так і в дошкільних закладах, обмежує безпосереднє спілкування дітей, внаслідок чого збагачується їхня пізнавальна сфера і водночас гальмується мовленнєва. Саме тому вчені приділяють значну увагу розвитку мовлення дітей дошкільного віку, зокрема зв'язного мовлення. Своєчасний і якісний розвиток зв'язного мовлення – важлива умова повноцінного мовленнєвого розвитку випускника дошкільного навчального закладу [2].

У дослідженні прийняло участь 20 дітей дошкільного віку (шостого року життя), з логопедичним висновком Інклюзивно-ресурсного центру – загальний недорозвиток мовлення (ЗНМ) 2-3 рівня, що відвідують логопедичну групу на базі дитячого освітнього закладу комбінованого типу № 244 «Біла лілея» міста Запоріжжя.

Для логопедичного обстеження дітей було використано методика Ю. Рібцун «Обстеження лексичної сторони мовлення дошкільників із ЗНМ» та дидактичний матеріал А. Малярчук «Обстеження мовлення дітей» [5; 4].

Під час обстеження зв'язного мовлення додатково використовувалась методика В. Глухова «Обстеження зв'язного мовлення дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення» [3]. Відповідно до цієї методики спостереження за мовленням дітей здійснювалось в процесі ігрової, побутової та навчальної діяльності. Основна увага при цьому приділялась наявності і рівню сформованості у дітей навичок фразового мовлення та особливостям мовленнєвої поведінки.

За результатами дослідження виявлено, що у дітей даної групи спостерігаються складнощі при оформленні власних думок в зв'язні мовленнєві висловлювання, що пояснюється обмеженістю їх активного словникового запасу. Зв'язні висловлювання короткі та мають низький рівень інформативності. Речення складаються з окремих фрагментів, логічно не пов'язаних між собою. У зв'язному мовленні дітей відзначається непослідовність у відтворенні змісту знайомого тексту.

Для розвитку та корекції зв'язного мовлення дітей із ЗНМ 2-3 рівня у межах даного дослідження, поряд із загальноприйнятими прийомами, використовувався один з лінгводидактичних методів, а саме метод наочного моделювання. Наочні моделі в процесі формування мовлення дитини використовується для розвитку всіх видів зв'язного монологічного мовлення: переказ, складання розповіді за картиною і серією картин, опис-розповідь, творча розповідь. Оволодіння формами наочного моделювання (умовні позначення, схематичні малюнки), надає дитині можливість використовувати наочні моделі, що сприяє розвитку у дошкільників здатності передбачати можливі результати власних дій і служить засобом планування висловлювання.

Розвиток та корекція зв'язного мовлення дітей із ЗНМ 2-3 рівня за допомогою методу наочного моделювання здійснювалось у межах даного дослідження в декілька етапів: засвоєння і аналіз сенсорного матеріалу; переклад його на знаково-символічну мову; робота з моделлю. Формування навичок наочного моделювання відбувалось в певній послідовності з постійним підвищенням частки самостійної участі дошкільників. При розвитку навичок наочного моделювання вирішувались наступні дидактичні завдання: знайомство з графічним способом представлення інформації; розвиток вміння дешифрування моделі; формування досвіду самостійного моделювання.

За результатами проведення повторного обстеження після корекційної роботи можна зазначити, що у дітей із ЗНМ 2-3 рівня значно покращились показники зв'язного мовлення, а саме: поступово діти від простого маніпулювання елементами моделі перейшли до складання просторової динамічної моделі, яка безпосередньо служила планом переказу. Систематичне виконання вправ сприяло кращому засвоєнню синонімів,

антонімів, епітетів, порівнянь, слів, які римуються, засвоєнню мовленнєвих засобів образної виразності. Діти навчилися розповідати за картиною, серією картин, описувати предмети, складати розповіді за аналогією та вигадувати продовження до незакінченої розповіді. Використання методу наочного моделювання також дозволило вирішити завдання автоматизації поставлених звуків в зв'язному мовленні. Поступово опановуючи всіма видами зв'язного висловлювання за допомогою моделювання, діти навчилися планувати своє висловлювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А.М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; авт. кол-в: Богуш А.М., Беленька Г.В., Богініч О.Л., Гавриш Н.К., 2012. – 26 с.
2. Богуш А.М. Запрошуємо до розмови: посібник для роботи з дошкільниками / А.М. Богуш, Г.І. Григоренко. – К.: Освіта, 1997. – 212 с.
3. Глухов В.П. Формирование связной речи детей дошкольного возраста с общим речевым недоразвитием / В.П. Глухов. М.: АРКТИ, 2002. – 144 с.
4. Малярчук А.Я. Обстеження мовлення дітей. Дидактичний матеріал. – К.: Літера ЛТД, 2002. – 104 с.
5. Рібцун Ю.В. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ: програмно-методичний комплекс / Ю.В. Рібцун. – К.: Освіта України, 2011. – 292 с.